

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om bekämpning av flyghavre

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 maj 2001 en proposition med förslag till lag om bekämpning av flyghavre (RP 50/2001 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Kirsi Heinonen och överinspektör Annukka Nurmi, jord- och skogsbruksministeriet
- agrolog Väinö Peurala, Södra Österbottens arbetskrafts- och näringscentral
- direktör Matti Puolimatka, Kontrollcentralen för växtproduktion

- forskaren Heikki Jalli, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi
- landsbygdsombudsman Pasi Tuominen, Kiukais kommun
- ordförande Jussi Heikkinen och ombudsman Martti Kinnari, Siemenkauppiaitten yhdistys ry
- ombudsman Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- justitieministeriet
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter
- Boreal Växtförädling Ab

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny lag om bekämpning av flyghavre. Den gällande lagen om bekämpning av flyghavre föreslås bli upphävd genom den nya.

Det har inte gått att hindra spridningen av flyghavre enligt ambitionerna i den gällande lagen. Men i grunden är lagen fortfarande à jour. I praktiken är det största problemet att flyghavre förekommer i utsädespartier och att hela gårdar måste uteslutas ur utsädesproduktionen. På ett svårt drabbat åkerskifte går det inte heller att bärja en skörd av ordentlig kvalitet och kvantitet. Flyghavren utgör en fara för en högklassig växtproduktion.

Propositionen avser precis som den gällande lagstiftningen att förbjuda marknadsföring och överlåtelse av produkter som innehåller flyghavre. Vidare förpliktar lagen fortfarande till aktiv bekämpning av flyghavre. Landsbygdsnäringsmyndigheten skall förrätta syn på en gård för att konstatera förekomsten av flyghavre och vid behov utarbeta en plan för bekämpning av den. Av särskilda skäl skall bekämpningsplanen utarbetas av arbetskrafts- och näringscentralernas landbygdsavdelningar. Verkställigheten av och tillsynen över skyldigheten att anmäla förekomst av flyghavre och förrättandet av syn och utarbetandet av en bekämpningsplan skall preci-

seras och förenklas jämfört med den gällande lagen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Utskottet noterar i likhet med regeringen i propositionens motivering att flyghavren under de senaste åren har blivit allt vanligare på våra bästa odlingsområden, bland annat i Nyland, Egentliga Finland, Satakunta och Österbotten. Genom systematisk bekämpning har flyghavretätheten på åkrarna kunnat minskas, men de områden som efter flyghavreförekomst har konstaterats vara fria från flyghavre har i praktiken varit mycket få jämfört med de nya drabbade områdena. Av propositionen framgår att jordbrukarna i samband med ansökningar om jordbruksstöd för 2000 anmälde att det förekom flyghavre på totalt 250 000 hektar, vilket svarar mot ungefär 11 procent av den odlade åkerarealen. Utifrån erhållen utredning håller utskottet det för sannolikt att flyghavreförekomsten är ännu större.

Som en central metod att bekämpa flyghavre föreslår regeringen att det som i den gällande lagen skall föreskrivas om en skyldighet att bekämpa flyghavre som skall gälla alla innehavare av en odling eller områden i närheten av den. Syftet är att hindra förekomsten och spridningen av flyghavre. På en gård där det har konstaterats flyghavre skall syn förrättas och en bekämpningsplan skall utarbetas för gården. Men utskottet anser att det blir alltför betungande om en gård förpliktas att alltid upprätta en bekämpningsplan när en ny förekomst av flyghavre konstateras. Därför kommer utskottet att föreslå ändringar i lagförslaget på denna punkt.

Av propositionen framgår att det vid sidan av lagstiftning om bekämpning av flyghavre finns bestämmelser om jordbruksstöd som förutsätter åtgärder för att bekämpa flyghavre. Enligt bestämmelserna kan försummelser att vidta åtgärder till och med leda till förlust av stöden. Utskottet uppmärksammar i detta sammanhang att myndigheten utifrån lagförslaget (19 § i lagförslaget i propositionen) kan förena kravet på åtgärder

bland annat med vite. Med hänsyn till andra möjliga påföljder som nämnts här understryker utskottet att vite bör tillgripas bara i yttersta nödfall, om åtgärderna annars inte lyckas.

Enligt lagförslaget hör tillsynen över flyghavrebekämpningen till Kontrollcentralen för växtproduktion, som kan anlita arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar och auktoriserade inspektörer som hjälp. I motiveringen framhålls att Kontrollcentralen för växtproduktion för tillfället inte har tillgång till inspektörer som har specialiserat sig på flyghavretillsyn. Behövliga tillsynsmedel skall anvisas årligen i statsbudgeten under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel på det moment som är avsett för finansiering av Kontrollcentralen för växtproduktion. Med beaktande av hur utbredd förekomsten av flyghavre är menar utskottet instämmande i propositionens motivering att betydligt större resurser måste avsättas för utveckling, planering och samordning av tillsynen för inspektioner när den nya lagen har trätt i kraft.

Enligt den gällande lagen kan innehavaren av ett område få ersättning för kostnaderna för bekämpning av flyghavre helt eller delvis av medel i statsbudgeten. I propositionens motivering påpekas att det under de senaste åren har använts totalt 200 000 mark till ersättningar som har gått till att finansiera bekämpningsmedel på omkring 600 hektar. Enligt motiveringen har de medel som anvisats för åtgärderna i ett riksperspektiv spelat en ganska liten roll för att hindra flyghavrens spridning. Men i propositionen finns inget förslag ens om någon motsvarande praxis beträffande kostnadsersättningar. Utskottet menar att lagförslaget på denna punkt är bristfälligt och kommer att föreslå bestämmelser om ersättning av kostnaderna för flyghavrebekämpning i lagen.

Utifrån det ovan anförda förutsätter utskottet i syfte att effektivisera flyghavrebekämpningen att det i budgetpropositionen årligen anvisas adekvata medel för både tillsyn över flyghavreförekomsten och ersättning av kostnaderna för flyghavrebekämpning och att riksdagens jord- och skogsbruksutskott årligen tillställs en utredning om den rådande situationen beträffande flyghavrebekämpning i Finland (*Utskottets förslag till uttalande*).

Av de orsaker som framgår ur propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med anmärkningarna ovan och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

5 §. Utskottet föreslår en sådan precisering i paragrafen att anmälningsskyldigheten uttryckligen skall gälla nya förekomster som tidigare inte anmälts till tillsynsmyndigheten.

6 §. Utskottet menar att det föreslagna förfarandet att landsbygdsmyndigheten i regel alltid utan dröjsmål skall utarbeta en bekämpningsplan för ett område, om förekomst av flyghavre konstateras i området utifrån en syn, vore alltför tungt administrativt och alltför resurskrävande. Därför föreslår utskottet att paragrafen ändras så att landsbygdsnäringsmyndigheten i kommunen i regel först upprättar en bekämpningsanvisning för det drabbade området, om den anser det lämpligt med hänsyn till omfattningen av förekomsten. Men landsbygdsnäringsmyndigheten skall alltid utarbeta en bekämpningsplan för området, om bekämpningsanvisningen inte följs eller om området är svårt drabbat av flyghavre.

11 §. Utskottet konstaterar att Kontrollcentralen för växtproduktion enligt propositionen svarar för tillsynen och att den också har ansvaret för att koordinera tillsyn och kontroller när det gäller flyghavrebekämpning. För att understryka betydelsen av samarbete mellan olika myndigheter föreslår utskottet att paragrafen kompletteras

så att där uttryckligen nämns att inspektörerna skall samarbeta med arbeidskrafts- och näringscentralen och landsbygdsnäringsmyndigheten.

13 §. Utskottet noterar att grundlagsutskottet nyligen i sina utlåtanden (GrUU 46/2001 rd — RP 140/2001 rd med förslag till lagstiftning om inrättande av Landsbygdsverket och GrUU 48/2001 rd — RP 167/2001 rd med förslag till lagar om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringar, lagen om finansiering av renhushållning och naturnäringar, skoltlagen och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretag) har behandlat inspektionsbefogenheterna med tanke på skyddet för hemfriden och privatlivet. Grundlagsutskottet har i det sammanhanget framhållit att det i lagen bör nämnas att kontroller kan utföras inom ramen för hemfriden bara om det är absolut nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller. Samtidigt anser grundlagsutskottet att detta understryker det exceptionella i en kontroll i en bostad.

I sina utlåtanden har grundlagsutskottet vidare tagit ställning till inspektioner som utförs av andra än myndigheter och har då inte ansett det möjligt att någon annan än en myndighet skulle kunna utföra inspektion i en lokal som omfattas av hemfriden. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt kan bara en myndighet få befogenhet att utföra inspektioner i en bostad i vanlig lagstiftningsordning.

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att 13 § 1 mom. ändras i motsvarighet till grundlagsutskottets ståndpunkter ovan.

15 §. Enligt utredning till utskottet är det jord- och skogsbruksministeriet som skall förvalta och utveckla flyghavreregistret. Men registret skall föras av landsbygdsnäringsmyndigheterna i kommunen, vilket också framhålls i propositionens motivering. Utskottet föreslår att lydelsen i 1 mom. preciseras på denna punkt.

18 §. (Ny) Med hänvisning till det ovan sagda poängterar utskottet att möjligheten att ersätta kostnaderna för flyghavrebekämpning står kvar i lagen. Därför föreslår utskottet att lagen kompletteras med en ny 18 § som möjliggör kost-

nadsersättning, om kostnaderna för lagfäst flyghavrebekämpning kan anses försvaga områdesinnehavarens ekonomiska ställning i betydande grad. Om förfarandet vid ersättning av kostnaderna meddelas närmare bestämmelser genom förordning.

På grund av den föreslagna nya paragrafen förändras numreringen av alla följande paragrafer.

20 (19) §. Om lagförslaget kompletteras med föreslagna nya 18 § måste paragrafhänvisningen i 1 mom. ändras.

22 (21) §. Enligt föreslagna 1 mom. söks ändring i beslut som har fattats med stöd av den föreslagna lagen genom besvär hos landsbygdsnäringsnämnden med iakttagande av vad som i förvaltningsprocesslagen (586/1996) bestäms om sökande av ändring. Men utskottet ser

det som viktigt att den som är missnöjd med ett beslut som landsbygdsnäringsmyndigheten fattat med stöd av den föreslagna lagen skall kunna söka rättelse i beslutet hos arbetskrafts- och näringscentralen. Därför föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med ett nytt 1 mom. som innehåller en bestämmelse i detta syfte. Det betyder att föreslagna 1 och 2 mom. blir 2 och 3 mom. På grund av det föreslagna nya 1 mom. föreslår utskottet att också 2 mom. ses över.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår jord- och skogsbruksutskottet vördsamt

att lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande):

Utskottets ändringsförslag

Lag

om bekämpning av flyghavre

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—3 §
(Som i RP)

2 kap.

Bedrivande av verksamhet

4 §
(Som i RP)

5 §

Anmälningsskyldighet

Den som vet eller misstänker att flyghavre som inte tidigare har anmälts till tillsynsmyndigheten förekommer på ett område som han innehar, skall utan dröjsmål anmäla förekomsten till landsbygdsnäringsmyndigheten i den kommun där området är beläget (landsbygdsnäringsmyndigheten).

(2 och 3 mom. som i RP)

6 §

Syn och bekämpningsplan

Efter att ha fått en anmälan enligt 5 § eller på något annat sätt kännedom om eventuell förekomst av flyghavre skall landsbygdsnäringsmyndigheten utan dröjsmål förrätta syn på området. (*Utesl.*) Om det på grundval av synen konstateras att flyghavre förekommer på området, skall landsbygdsnäringsmyndigheten utan dröjsmål *meddela en anvisning* för bekämpning av flyghavre för området. *Om innehavaren av området inte följer bekämpningsanvisningen eller om området är svårt drabbat av flyghavre, skall landsbygdsnäringsmyndigheten utarbeta en plan för bekämpning av flyghavre på området.*

(2—4 mom. som i RP)

7 och 8 §
(Som i RP)

3 kap.

Myndigheter

9 och 10 §
(Som i RP)

11 §

Auktoriserade inspektörer

Utöver vad som bestäms i 10 § kan kontrollcentralen (*utesl.*) anlita inspektörer som den skriftligen har bemyndigat för uppdraget och som den själv övervakar och som samarbetar med såväl arbetskrafts- och näringscentralen som landsbygdsnäringsmyndigheten. På de auktoriserade inspektörerna tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter enligt denna lag.

(2 och 3 mom. som i RP)

4 kap.

Tillsyn och kontroller

12 §
(Som i RP)

13 §

Rätt att utföra kontroller

Tillsynsmyndigheterna och de auktoriserade inspektörerna har rätt att för kontrollen och tillsynen granska odlingar av åkergrödor samt odlingar och områden i närheten av dem och inspektera produktions- och förpackningslokaler, lagringsställen och transportmedel för åkergrödor samt på produkter och varor som avses i 8 §. På hemfridsskyddade områden får kontroller utföras endast *av en myndighet och om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller och det finns grundad anledning att misstänka att någon gjort sig skyldig till förfarande som är straffbart enligt denna lag.*

(2 mom. som i RP)

14 §
(Som i RP)

15 §

Flyghavreregister

För tillsynen för landsbygdsnäringsmyndigheten i *varje kommun* ett register över de områden där flyghavre har förekommit.

(2—5 mom. som i RP)

16 och 17 §
(Som i RP)

18 § (*Ny*)

Ersättande av kostnader

Om kostnaderna för bekämpning av flyghavre enligt denna lag i betydande grad anses försämra den ekonomiska situationen för innehava-

ren av ett område, kan kostnaderna på ansökan helt eller delvis ersättas av statens medel. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om förfarandet vid ersättande av kostnader.

5 kap.

Administrativa tvångsmedel

19 (18) §
(Som i RP)

20 (19) §

Vite och tvångsutförande

Den myndighet som har utarbetat en bekämpningsplan eller en tillfällig bekämpningsplan enligt 6 § eller utfärdat ett förordnande om förstörande eller utförelse enligt 19 § kan förena planen eller förordnandet med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

(2 mom. som i RP)

21 (20) §
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det för en effektivare bekämpning av flyghavre årligen anvisas adekvata medel i budgetpropositionen för såväl tillsynen över

6 kap.

Särskilda bestämmelser

22 (21) §

Ändringssökande

En part som är missnöjd med ett beslut som landsbygdsnäringsmyndigheten fattat med stöd av denna lag får inom 30 dagar efter att ha fått del av beslutet söka rättelse i det hos den arbetskrafts- och näringscentral inom vars område landsbygdsnäringsmyndigheten befinner sig. Ändring i landsbygdsnäringsmyndighetens beslut får inte sökas genom besvär. (Nytt)

I beslut som har fattats av arbetskrafts- och näringscentralen och kontrollcentralen söks ändring genom besvär hos landsbygdsnäringsnämnden med iakttagande av vad som i förvaltningsprocesslagen (586/1996) bestäms om sökande av ändring.

(3 mom. som 2 mom. i RP)

23—25 (22—24) §
(Som i RP)

flyghavre som för ersättning av kostnaderna för bekämpning av flyghavre och att riksdagens jord- och skogsbruksutskott årligen tillställs en utredning om den rådande situationen beträffande bekämpning av flyghavre i Finland.

Helsingfors den 5 december 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Timo Kalli /cent
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kangas /vänst
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Katri Komi /cent

Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /cent
Pertti Mäki-Hakola /saml
Olli Nepponen /saml
Erkki Pulliainen /gröna.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Carl Selenius.